

NISKASET

Niskasten sukuseuran
jäsenlehti 1 - 2022

Puheenjohtajan palsta

SOTA JA RAUHA

Olemme eläneet viime viikot vakavissa tunnelmissa. Sota Ukrainassa, melko lähellä maamme, on järkyttänyt meitä. Lähes kahdeksan vuosikymmentä jatkuneen rauhan kaudella Euroopassa on laajalti tuudittauduttu ajatukseen rauhan pysyvyydestä. Yhtäkkiä olemme kuitenkin vakavassa kriisissä.

Me suomalaisetkin olemme paljon etäännyneet sodan kokemuksista. Näin siitäkin huolimatta, että maamme on itsenäisyytensä 105 vuoden aikana kokenut peräti neljä sotaa. Kun muutimme nykyiseen kotiimme, uuteen kerrostaloon, jotkut nuoremmat naapurimme paheksuivat rahan tuhlausena sitä, että taloomme oli rakennettu lakisääteinen väestönsuoja. Ehkä ajatukset ovat nyt muuttuneet.

Ukrainan sota on nostanut ajatuksiimme myös omien sotiemme kärsimykset ja menetykset, joista sukummekin piirissä on paljon kokemuksia.

Kansallisarkiston sotasurmat 1914–1922 tietokannan mukaan kyseisenä aikana, pääosin keväällä 1918, menehtyi 23 ihmistä, joiden sukunimi oli Niskanen. Heitä oli sisällissodan molemmilla puolilla.

Kansallisarkiston Suomen sodissa 1939–1945 menehtyneiden tietokannan mukaan viime sodissamme antoi henkensä 124 Niskasta. Näiden lisäksi monilla sukumme jäsenillä oli läheisiä sukulaisia, joilla oli joku toinen nimi. Esimerkiksi äidin veljiä saattoi kaatua ja tuoda surua perheeseen. Monet myös haavoittuivat sodissa – sekä fyysisesti että psyykkisesti – ja kärsivät aineellisia menetyksiä. Meikin olemme antaneet oman uhrimme maamme itsenäisyyden ja vapauden puolesta.

Historiateoksissa sodan päättymisenä pidetään viimeistään sitä päivää, jolloin rauha solmitaan. Todellisuudessa sodan jäljet ovat paljon pidemmät. On sanottu, että jokaisen sodan raunioilla itkee lapsi. Sodan aiheuttamat taakat siirtyvät aikanaan myös lapsenlapsille. Ne säilyvät – raamatullista ilmausta mukaillen – kolmanteen ja neljanteen polveen.

Käynnissä oleva sota on nostanut maassamme valtavan myötätunnon aallon. Erilaiset keräykset ovat tuottaneet yli 50 miljoonaa euroa. Valtio, kunnat ja seurakunnat ovat antaneet oman panoksensa, samoin monet yritykset, järjestöt ja yhdistykset. Vapaaehtoisia on rientänyt viemään avustustalasteja jopa sota-alueelle. Uskon, että monet sukumme jäsenetkin ovat antaneet oman panoksensa ukrainalaisten hädän lievittämiseksi. Varmaan jatkossakin löydämme keinoja kärsivien ihmisten auttamiseen.

Sota tuo ilmi sen, miten suloinen asia on rauha. Sen eteen kannattaa tehdä työtä. Tämä maailma tarvitsee rauhantekijöitä.

*Hyvää kesää
toivottaen*

*Hannu Niskanen
Puheenjohtaja*

Kumma kevät

Kevään yhä lisääntyvä valo luo toivoa ja uuden kasvun ihmettä tähänkin aikaan. Näillä Pohjanmaan leveysillä muuttolintuja on tullut jo paljon, kurjen huuto kuuluu, joutsenet lentävät tööttäillen matalalla yli pihojen. Uudet kasvit puskevat pihan kukkapenkeistä ja ensimmäisen lämpöaallon ja pääsiäisen innoittamana kevään keltaiset pikkunarsissit ovat jo ulkona ruukuisa. Mutta nehan kestävätkin pikkupakkasia ja kylmiä tuulia. Talven hiihtokelit tosin jatkuvat pohjoisimmassa osassa Suomea, mutta valon määrä lisääntyy varsinkin siellä aivan huimasti.

Monin tavoin oudot ja jotenkin kummalliset pari vuotta ovat nyt kuluneet koronaepidemian kourissa. Varmasti jotain on muuttunut pysyvämminkin ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa ja erilaisissa työkäytännöissä. Mutta nyt näkyy onneksi jo uusia merkkejä. Saamme kohdata toinen toisiamme isommallakin joukolla ja järjestää suurempiakin juhlia. Ihmisillä on suuri kaipuu päästä yhteen, kokoontua erilaisiin tapahtumiin.

Oli kyllä jotenkin upeaa katsoa TV:stä Vapunpäivän aamun viettoa Helsingin Ullanlinnanmäellä. Ylioppilaskunnan laulajien mieskuoro lauloi hienosti ja monipuolisesti, välissä juonnot hauskuuttivat kuulijoita ja sovitukset olivat mielenkiintoisia. Sibeliuksen Finlandia soi päätteeksi jyhkeästi ja soinnikkaasti.

Ja nyt on tämä kevät sitten saanut vielä aivan erilaisen käänteen, sota Euroopassa järjestyttää ja koskettaa meitä. Ylioppilaskunnan laulajathan ovat tänä keväänä laulaneet Finlandiaa Ukrainan kunniaksi ja tueksi myös sovitelluin sanoin...”oi katso Ukraina, sun päiväs koittaa.”

Tuttu maailmanmeno Euroopassa ja täällä kaukana Pohjolassa on heilahtanut jotenkin raiteeltaan. Sodan uutiset vyöryvät tajuntaan ja herättävät mitä moninaiisemmat ajatukset, muistikuvat, piiloon painetut muistot. Sodan läpielänyt sukupolvi onkin yllättäen samojen asioiden äärellä, kun vuosikymmeniä sitten omassa elämässään. On muistikuvia ja kokemuksia rintamalla olost, pakomatkoista, ilmahälytyksistä, vieraaseen paikkaan asettumisesta, täysin vieraiden ihmisten vastaanottamisesta omaan kotiin. On muistikuvia toisesta maasta, johon on lapsi lähetetty sotaa pakoon. Pelon ja turvattomuuden tunteet nostavat päätään, sekä vanhemmissa, että nuoremmassa sukupolvissa. Ja jotenkin on sellainen yhteinen, epäuskoinen kokemus, voiko tämä olla tottakaan.

Toisaalta suuri auttamishalu ja myötäeläminen näkyvät kevään merkeissä myös. Ukrainasta tulleet ovat jotenkin erityisen lähellä meitä, samaistuttavia, heidän ja heidän maansa kohtalossa on jotain samaa kuin oman kotimaamme kohtaloissa.

Kevään valossa, uuden elämän ihmeitä ja luomakunnan moninaisuutta katsellessa, ei siis voi oikein muuta kuin syvästi rukoilla rauhaa. Rukoilla kansojen ja kansojen johtajien puolesta, että yhteisymmärrys ja kyky keskustella löytyisi, että mielettömyys loppuisi.

Toukokuun loppupuolella kirkkovuodessa vietetään rukoussunnuntaita. Pyhä muistuttaa meitä, että rukoukseen saa aina turvata ikaikaan Luojaan, kääntäyäkseen hänen puoleensa. Psalmin kirjoittaja lausuu näin:

*”Hartaasti minä odotin Herraa,
ja hän kumartui minun puoleeni ja kuuli huutoni.
Hän veti minut ylös syvästä kuopasta,
upottavasta liejusta.
Hän nosti minut kalliolle,
antoi lujan pohjan askelten alle.
Hyvä on sen osa, joka luottaa Herraan,
ei etsi apua pahan voimilta,
eikä käänny niiden puoleen, jotka valhetta palvelevat.
Herra minun Jumalani, kukaan ei ole sinun vertaisesi!
Sinä olet tehnyt suuria tekoja,
sinä ajattelet meidän parastamme.”
Psalmissa 40.*

Marjo Niskanen

Palm Beach, suomalaisten suosima alue Floridassa

Palm Beachin piirikunnan väkiluku 1,497 miljoonaa (2019). Yhdysvaltojen presidenteistä ainakin Kennedyllä ja Donald Trumpilla on asunto Palm Beachin ranta-alueella. Suomalaisten suosimia kaupunkeja ovat West Palm Beach, Lake Worth, Lantana, Delray Beach ja Wellington.

Lantan kaupungissa sijaitsee suomalaisten rakentama Suomitalo. Siellä kokoontuu Amerikan ja Kanadan suomalaiset, sekä ne suomalaiset, jotka viettävät talvikuukausia Floridassa. Lake Worthissa on suomalaisten rakentama kirkko. Tilaisuuksia on sekä suomen että englannin kielellä. Floridassa asuu noin 30 000 amerikansuomalaista. Lake Worthin asukkaista 3 % on suomalaisia.

Alueella asuu myös Niskasia. Tapasin vuonna 2000 Suomi-kirkolla Antti Niskasen, rakennus alan yrittäjän, hän oli lähtöisin Suomesta pääkaupunkiseudulta. Minun lapseni olivat tuolloin Lake Worthissa koulussa talvikuukausina. Heillä oli opettaja, jonka nimi oli Niskanen.

Erällä autokorjaamolla tapasin suomalaisen autokorjaamon omistajan vaimon. Hän oli Niskasen Aten tyttö Sonkajärveltä, minun pikkuserkkuni. En ollut tavannut häntä aikaisemmin.

Alueen ilmasto on esitrooppinen. Talvikuukausinakin lämpötila on yleensä 22–27 celsiusta. Golfvirsta kulkee tällä alueella noin kilometrin etäisyydellä rannasta, minkä ansiosta merivesi on lämmintä myös tammi-helmikuussa.

Minäkin olen saanut viettää perheeni kanssa yli 20 kertaa Floridan lämmössä. Olen kokenut sen suurena etuoikeutena. Aktiviteetteja on tarjolla runsaasti. Tenniskenttiä on paljon ja ne ovat vapaasti kaikkien käytettävissä ilman ajanvaraus- ta. Golfkenttiä löytyy kymmenen mailin säteeltä kymmenittäin ja hinnat ovat eurooppalaisiin verrattuna edullisia.

Minun kaksi tytärtäni asuu Amerikassa. Molemmat ovat naimisissa amerikkalaisen kanssa. Toinen

perhe asuu North Dakotassa ja toinen Arizonassa. Minulla on Amerikassa yhteensä 14 lastenlasta.

Mirjan perhe tuli viime jouluksi Floridaan. He ajoivat tila-autolla yhdeksän lapsen kanssa North Dakotasta, josta tuli matkaa lähes 4000 kilometriä yhteen suuntaan. Aikamoinen automatka isolla perheellä. Mirja oli perheensä kanssa meitä vastassa Miamin lentokentällä, kun menin vaimoni kanssa joulun jälkeen Floridaan.

Toinen Amerikassa asuva tyttärenti Maijastiina tuli käymään miehensä kanssa Arizonasta lentäen. Heilläkin on jotakuinkin sama matka Floridaan. Olen vaimoni Leenan kanssa käynyt henkilöautolla kaksi kertaa North Dakotassa ja kerran Arizonassa. Kaikki nämä pitkät reissut ovat olleet mieleenpainuvia kokemuksia, joita on mukava muistella jälkepäin.

Eero Niskanen

Joulu Lake Worthissa. Kivipatsaassa on Suomen kuva. Tässä puistossa on vuosittain Suomi-päivät. Kuvassa oikealla olen vaimoni Leenan kanssa.

*Florida Palm Beachin
alue punaisella.*

*Ruoka maistui kiinalaisessa
buffet-ravintolassa.*

*Kalassa
lastenlasten
kanssa.*

*Lake Worth. Punainen merkki,
meidän asuntomme.*

Sukututkijan pitkä polku

Kuinka minusta tuli sukututkija

Olen harrastanut sukututkimusta kuutisen vuotta ja siinä eläkepäivät ovat vierähtäneet rattoisasti uuteen harrastukseen paneutumalla ja voi sanoa, että se on vienyt mennessään. Alkuun lähdin liikkeelle tällaisella vanhemman sukulaisen kirjoittamalla muistiinpanoilla, joihin oli vanhempia suvun muistitietoja - jotakin paikka- ja nimitietoja. Ja kun olen luonteeltani utelias ja tiedonhaluinen – niin muutapa ei tarvittu.

Aikani asiaa pyörittelin -kyselin lähisuvulta ja sain isältä muutamia kirjoituksia ja pari virkatodistusta ja tietty tietoa Niskasten ja Tissarien sukuseuroista. Näillä pääsi alkuun ja Lahdessa on kansalaisopistolla ollut sukuhistorian kursseja – alkaen sukuhistorianperus- ja jatkokursseista aina genetiikkaan asti sekä vanhat käsialat että tuomiokirjakurssit. Kurssien opettajat ovat alansa erikoisasiantuntijoita ja tiedonjano on vaan kasvanut kursseja käydessä. Alkuun pääsee kyllä aivan kirjaopin kauttakkin, koska sukututkimuksesta on paljon kirjallisuutta ja tutkiminen käy helposti kotitietokoneella. Aina tietenkin on mukavampi käydä kursseja, koska sieltä löytyy aina tietoa, ohjeita ja kokemustietoa toisilta opiskelijoilta. Tällä alallah ei koskaan ole valmis – aina tulee uutta tietoa ja kaikkea arkistomateriaali digitoidaan valtavasti tänä päivänä.

Kaikkein tärkeintä on alussa jututtaa suvun vanhempia edustajia - vähintään isovanhempia – jotta saa alkutietoa suvusta ja jonkin kiinnostuksen, mistä aloittaa (paikkakuntia, talon nimiä, isovanhempien omaa sukutietoa) – tämä perimätieto on valtavan arvokasta, kun heitä ei enää myöhemmin ole, se tieto on saatava heidän eläessään ja merkittävä muistiin. Useilla paikkakunnilla on sukututkimus yhdistyksiä, itse olen kuulunut usean vuoden ajan Lahden seudun sukututkijoihin (Suomen suurin), meillä on yli 700 jäsentä. Sukututkimusseuraan, oman tai lähikunnan sukututkimusseu-

raan, kannattaa aina liittyä, koska heillä on paljon koulutusta hyvin erilaisista aiheista - sukututkimuksesta, genetiikasta (DNA-tieto), erilaisia tutustumismatkoja esim. olemme Lahdessa käyneet kansallisarkiston eri toimipisteissä (Mikkeli, Helsinki, Hämeenlinna), siellä on tutustuttu erilaisiin vanhaan arkistomateriaaliin, jota ei ole netissä ja itse kuvaamalla saa aina arvokasta aineistoa omia tutkimuksia varten. Ja tietysti yhdistyksissä on vapaa muotoista kanssakäymistä – näin voidaan vaihtaa sukujen / omien tutkimusten tietoja keskenään. Monilla sukututkimusseuroilla on myös omat kirjastot, joista löytää sukututkimukseen liittyvää kirjallisuutta, jota ei ole muualla kirjastoissa saatavilla. Yhdistysten vuosimaksut ovat pieniä, 15–30 € hyvin yleisesti. Yhdistyksillä on sekä kaikille ilmaisia että jäsenille tarkoitettuja luentoja paljon nykyisin Zoom- ja Teams- yhteydellä, niitä voi katsoa kotona ja useita luentoja tallennetaan myös myöhemmin seuran sivuilla katsottavaksi.

Perinteinen sukututkimus

Sen pohja on kirkonkirjoista saatu tieto, niistä löytyy hyvin monenlaista perustietoa ihmisen elämänpolusta: aina syntymästä kuolemaan saakka ja kaikkea mahdollista siltä väliltä, koska papit oli velvoitettu kaikki mahdollinen tieto ihmisestä kirjoittamaan ylös ja kirkonkirjat ovat yleensä 10-vuoden jaksoissa. Sinun on tiedettävä lähtöhenkilön nimi, syntymäaika ja paikka (talo, kylä ja paikkakunta), missä henkilö on oleskellut. Pappien käsiala on osattava lukea ja kaikki tiedot tietolähdettä myöten laitettava muistiin, jotta löydät sen seuraavalla kerralla, kun jotain pitää tutkia uudelleen. Kyllä siinä mappeja kertyy ja tietoa sukuohjelmalle tietokoneella.

Sukututkimukseen liittyy läheisesti historian tieto, esim. milloin on ollut sotia, nälänhätää yms., koska ihmisten elämään liittyy kaikki ympärillä tapahtuva muutos ja maailma. Sukututkimuksen myötä sinusta tulee myös historian asiantuntija – vähitellen.

DNA- eli geenitutkimus

Viime vuosina on lisääinnostuksen kohteeksi tulleet geenit. Geenejä ei ole osattu tutkia tarkemmin kuin parikymmentä vuotta ja kehitys on ollut valtavaa. Eri tutkimuskohteita DNA:ssa ovat isälinja, äitilinja ja etäserkut aina 5-8 polveen asti ja kauemmaksikin. Nämä kaikki testit tutkitaan sisäposkesta raaputettavasta näytteestä Texasissa. Hinnat ovat kohtuullisen korkeita, mutta ne antavat paljon tietoa. Varsinkin isälinjatestit tuottavat tietoa isiesi asutushistoriasta kautta aikojen ja mistä isäsi tie on kulkenut Suomen kamaralle. Puhutaan haploryhmästä. Oman isälinjani (Niskanen) isähaplo on savolainen N ja tarkka tulos tällä hetkellä N-BY87304. Poikani tulos on N-FGC73865 ja Ari Kolehmainen tämänhetkisten tutkimusten mukaan näihin haploryhmiin Niskanen ja Jalkanen sukunimisillä miehillä on yhteinen isä jossain 1200–1300 paikkeilla, jonka arvellaan käyttäneen sukunimeä Hänninen. Ja nämä sukuhaarat näyttäisivät olevan eteläisempää N-ryhmää, joka on tulleen Hämeen kautta Savoon. Isälinjaa on helppompaa tutkia, koska snipit eli mutaatio syntyy keskimäärin 100 vuoden välein. Äitilinjankin hankaluus

on se, että heillä mutaatiot voi tapahtua kerran 1000–10000 vuodessa, joten tulos ei näytä läheskään niin tarkkaa polkua kuin miehillä.

Etäserkkutesti antaa eri geenien vertailusta sukulaisuustietoa ihmisten välillä, mutta tulosta sotkee esim. savolaisilla "lähisukulaisten avioliitot". Olemme asuttaneet kauan samoja alueita ja meillä on kaikilla paljon samaa geenistöä, ja savolaiset saavat serkkuja huomattavasti enempi kuin esim. hämäläisten jälkeläiset. Tämä johtuu juuri tuosta asutushistoriasta ja muuttoliikkeestä kautta aikojen. Minulla etäserkkuja on yli 18 000 ja Savo/Häme jälkeläisen tulos on noin 9000 ja rannikko-seudun jälkeläisten etäserkkutulos on 3000–4000 paikkeilla.

*Tuula Niskanen
Lahti*

Liity jäseneksi! Ellet vielä ole sukuseuran jäsen, voit liittyä seuran jäseneksi kotisivuilla:

www.niskaset.info olevalla lomakkeella tai postittamalla oheisen jäsenkortin tiedot os. rekisteri.niskanen@kolumbus.fi tai Antti Niskanen, Näätätie 16 A 00800 HELSINKI.

Etunimi _____ Sukunimi _____

Syntymäaika _____ Syntymäpaikka _____

Omaa sukua _____ Sukuhaara _____

Lähiosoite _____

Postinumero _____ Postitoimipaikka _____

Puhelin _____ Sähköposti _____

Haluan jäsenlehden sähköisenä ☐ O kyllä Haluan jäsenlehden paperisena ☐ O kyllä (rastita)

Niskalan tila Pielavedellä 1700-luvulla

Vuoden 1795 maakirjan mukaan tila Pielavesi 2 oli aiemmin ollut Heikki Heikinpojan hallussa, mutta sen nykyinen omistaja oli Matti Niskanen. Tilan koko oli $\frac{3}{4}$ veromarkkaa. Vuoden 1775 maakirjan tiedot tilasta ovat samat.

Jo vuonna 1750 maakirjan tiedot Pielavesi 2:sta ovat samat kuin puoli vuosisataa myöhemmin, joskin aikaisemman isännän nimeksi kerrotaan nyt Hemming Hinderesson eli Heikki Heikinpoika. Myös vuoden 1730 henkikirjassa tilan Pielavesi 2 omistaja on Matti Niskanen, mutta hän edustaa jo edellistä sukupolvea isojakopalaverieissa istuneen Matti Niskasen sijaan.

Ensimmäisessä isonvihan jälkeisessä maakirjassa vuonna 1722 tiloja ei ole vielä numeroitu. Mutta toinen Pielaveden kylän $\frac{3}{4}$ markan perintötiloista on silloinkin Matti Niskasen hallussa, joskin nyt entisen omistajan mainitaan olleen Heikki Laurinpoika. Koska kylän kaikkien kolmen perintötilan veroluvut ovat samat, niiden erottamiseen toisistaan alkaa tulla epävarmuutta, mutta asiaan tuo kuitenkin hiukan varmuutta se, että kylän tilat 1 ja 2 ovat olleet armeijan katselmuskirjurin palkkatiloja, mikä mainitaan maakirjoissa pitkin 1700-lukua. 1700-luvun lopulla Pielavesi 2:n mailla oli kenttääpelin puustelli, joka itsenäistyi isojaossa Rytkölänranta -nimisenä rekisterinumerolla Pielavesi n:o 7.

Vuoden 1712 maakirjassa toinen Pielaveden $\frac{3}{4}$ markan perintötiloista ja jälkimmäinen kylän palkkatiloista kuului Heikki Laurinpojalle, mutta tilan entisenä isäntänä mainitaan Hemmo Heikinpoika. Lähde selittää nyt hyvin, miksi näitä molempia entisiä omistajia oli mainittu vuorollaan myöhemmin 1700-luvun kirjoissa. Entinen isäntä kun ei tarkoittanut 1700-luvun maakirjoissa välttämättä nykyisen isännän välitöntä edeltäjää, vaan se oli eräänlainen tilan nimen kaltainen tilan tunniste.

Vuoden 1690 maakirja mainitsee Pielaveden kylän toiselle perintötilalle kaksi omistajaa: Hemmo Heikinpoika Rytkönen tai Elias Hemmonpoika. Samaan aikaan kylän neljännen tilan omistajina

ovat Olli Pekanpoika Niskanen tai Lauri Ollinpoika. Tämä lähde vahvistaa Niskalan tilan omistushistorian, koska toisin kuin edellä tutkitut 1700-luvun maakirjat, tämä maakirja kertoo myös entisen omistajan Hemmo Heikinpojan sukunimen Rytkönen.

Matti Niskasen isojaossa omistama Pielavesi 2 oli siis sama tila kuin vuoden 1664 maantarkastuksen aikaan Pielavedellä ollut Hemmo Heikinpoika Rytkösen omistama $\frac{3}{4}$ veromarkan perintötila. Vielä vuoden 1712 tämä tila kirjattiin maakirjaan Heikki Laurinpojan omistamaksi, mutta isonvihan jälkeen 1722 sen omistajaksi merkittiin Matti Niskanen.

Maakirjoihin tilojen omistajien tiedot päivittyivät kuitenkin usein viiveellä. Matti Niskanen olikin henkikirjojen mukaan Pielaveden toisen tilan asukkaana jo ennen isovihaa vuosina 1710, 1711 ja 1712. Tuolloin henkirahaa maksoivat hän ja hänen vaimonsa, jonka nimeä ei tunneta. Tätä ennen eli ainakin vuosina 1708 ja 1709 tilalta maksoivat henkirahaa Heikki Niskanen vaimoineen sekä Heikin veli Pekka Laurinpoika. Näiden henkilöiden mahdollinen sukulaisuus matti Niskasen kanssa ei käy henkikirjoista ilmi, mutta niistä selviää, että maakirjoissa yhtenä aiempana omistajana mainittu Heikki Laurinpoika oli siis myös sukunimeltään Niskanen.

Saman aikakauden tuomiokirjoista käykin selville, että Pielaveden kylässä asunut Lauri Juhonpoika Niskanen oli myynyt omistamansa $\frac{3}{4}$ veromarkan perintötilan lammassalolaisille Matti ja Juho Niskaselle 5.7.1709 allekirjoitetulla kauppakirjalla, 200 kuparitaalaria ja elinikäistä syytinkiä vastaan, koska hän oli jo vanha mies eikä hänen poikansa Pekka kyennyt ruokkimaan isäänsä eikä viljelemään tilaa. Ostajat saivat tilalle heinäkuussa 1709 ensimmäisen, lokakuussa 1709 toisen ja vuoden 1710 talvikäräjillä kolmannen riidattoman lainhuudon. Myyjä Lauri Juhonpoika Niskanen ei siis selvästikään ollut korkean ikänsä takia enää itse henkirahavollinen, ja vuosien 1708 ja 1709 henkikirjassa mainitaan hänen poikansa.

Matti ja Juho Niskasen muuttamiseen pois Lammassalosta saattaa liittyä vielä sekin, että vuonna 1711 lammassalolainen Antti Niskanen selvitti käräjillä erään kaskimaan omistusta veljensä Matti Niskasen kanssa, ja silloin käräjäpöytäkirjaan merkittiin, että Niskalaa 1700-luvulla hallinnut Matti Niskasen perhe oli kotoisin Lammassalosta ja oli tullut mantereeseen puolelle ostettuaan Niskalan tilan Juhon kanssa heinäkuussa 1709.

Lammassalossa asuneiden Matti, Juho ja Antti Niskasen keskinäisen sukulaisuuden selvittäminen ei ole kuulunut tämän tutkimuksen piiriin. Mutta vaikka Juho olikin Matin rinnalla toisena Niskalan ostajana, häntä ei kuitenkaan mainita enää Niskalan henkikirjoissa, vaan Matti näyttää asettuneen tilalle vain oman perheensä kanssa.

Kun käräjiä kyettiin isonvihan jälkeen taas järjestämään, niillä jouduttiin puimaan monia vihan aikana selvittämättä jääneitä tapauksia. Tällainen tapaus oli kyseessä myös silloin, kun rytkölänrantalainen Matti Niskanen ilmaantui käräjille vuonna 1722 selvittämään riitaa, joka oli syntynyt hänen ja Niilo Niskasen kanssa noin 7 vuotta aiemmin eli vuoden 1715 paikkeilla ilveksennahan hinnasta.

Isonvihan jälkeen myös lisalmen tiloille annettiin numerot, mistä lähtien Niskala tunnettiin kirjoissa isojakoon asti numerolla Pielavesi n:o 2. Vuonna 1725 Matin itsensä ei tarvinnut enää maksaa henkirahaa, todennäköisesti iän tai terveydentilan takia, mutta tilalta maksoivat veron hänen vaimonsa ja piika Margareta. Matin vaimo maksoi henkirahan myös 1730, joten hän oli todennäköisesti miestänsä nuorempi. Vuonna 1736 vaimo maksoi henkirahaa edelleen, samoin tytär Kirsti ja renki Samuel. Vuonna 1739 henkirahan maksoi vain vaimo.

Seuraava säilynyt lisalmen henkikirja on vuodelta 1744. Silloin Niskalasta maksoivat henkirahaa Matti Niskanen vaimoineen sekä vävynsä Lauri vaimoineen. Ei ole uskottavaa, että ensimmäisen polven Matti olisi näin monen vuoden jälkeen joutunut uudelleen henkirahavelvolliseksi, ja

häneen sopiikin haudattujen kirjan merkintä vuonna 1743 Rytkölänrannan kuolleen 71-vuotiaasta Matti Niskasesta. Tässä täytyy siis olla ky-

seessä hänen poikansa, ja merkintä sopiikin yhteen sen vihittyjen kirjan merkinnän kanssa, jonka mukaan Matti Matinpoika Niskanen ja Helena Ikäheimo oli vihitty vuonna 1742.

Ainoa, joka ei sellaisenaan sovi kuvaan, on merkintä Lauri -nimisestä vävystä, sillä poika-Matilla ei tietenkään voinut olla 21-vuotiaana vielä vävyä. Todennäköisesti tässä ajateltiin kuitenkin, että Lauri oli Niskalan talon vävy, sillä hän oli ehkä sama, joka oli vuonna 1737 vihitty Kirstin kanssa, vaikka tämän perheen lapset onkin kastekirjassa merkitty Laurin kotikylässä Löytynmäessä syntyneiksi. Tämä Lauri oli siis todellisuudessa vuonna 1744 isä-Matti-vainajan vävy ja poika-Matin lanko. Samat asukkaat mainitaan Niskalasta myös 1745. Laurin ja Kirstin perhe asui kuitenkin vanhimman säilyneen rippikirjan mukaan viimeistään 1748 Laurin kotona Löytynmäessä, ja vuonna 1749 Niskalasta henkikirjoitettiin Matti Niskanen vaimoineen. Voi siis olla, että Lauri ja Kirsti viljelivät Niskalaa käytännössä vain muutama vuosi silloin, kun Kirstin pikkuveli Matti oli vielä liian nuori ottamaan tilaa haltuunsa.

Matti Matinpoika Niskanen alkoi siis isännöidä isältään Matti Niskaselta perimäänsä Niskalan tilaa noin 1740-luvulta alkaen. Vuonna 1761 tilalta maksoi henkirahaa Matin ja Helenan lisäksi myös renki, piika ja torppari Juho Mykkänen tyttärineen. Tällä tavoin Niskalassa 1700-luvulla asuneelle perheelle hahmottuvat siis seuraavat henkilötiedot:

Matti Niskanen s. n. 1672, k. 22.1.1743 Pielaveden Rytkölänrannalla 71-vuotiaana. Puoliso tuntematon, oli elossa 1739. Lapset:

1. Kirsti Niskanen s.1712, maksoi henkirahaa Niskalassa 1736. Vihittiin 27.3.1737 löytynmäkeläisen Lauri Laurinpoika Ihalaisen kanssa. Perheen ensimmäinen lapsi oli 2.3.1738 syntynyt Johannes.

2. Matti Niskanen s. 1723 todennäköisesti Pielaveden Niskalassa, vihittiin 6.6.1742 Helena Matin tytär Ikäheimon kanssa. Niskalan seuraava isäntä.

Artikkeli Terho Asikaisen tutkimuksesta Niskalan tila Pielavedellä.

Lehden toimituksesta saat halutessasi lähdeviitteet.

Tauno Niskasen muisteluja

Talvisota

Olin silloin vajaa 4-vuotias, kun talvisota syttyi vuonna 1939 marraskuussa. Asuttiin Suomussalmella ihan rajanpinnassa. Olin kotona, kun pihaan hiihti sotilas. Mies oli tuttu Kerkän Olavi. Hän kertoi, että illalla on oltava valmiina lähtemään sotaa pakoon. Hevonen valjastettiin ja reki perään ja siihen vähän peitteitä. Meitä oli reessä isä ja äiti sekä meitä lapsia Sylvi, minä ja Eila-vauva. Äiti piteli sylissä viltin mutkassa vauvaa.

Matka alkoi pitkin maita, kun järvissä oli heikot jäät. Ajeltiin talosta taloon. Sotilaat olivat ottaneet selvää, ettei maastossa ollut venäläisiä sotilaita. Eräässä maastokohdassa oli rivissä valkopukuisia sotilaita. Kun tulimme kohdalle, niin miehet nousivat seisomaan. Sotilaat olivat suomalaisia. Matka jatkui Kortteen taloa kohti, jossa ylitimme Pyyvaarantien. Siitä jatkettiin Haukiperrään ja järvenlahden yli Lastenkoti Betaniaan. Siellä tarjottiin lämmintä mehua. Kuorma-auton lavalla matkattiin Hyrynsalmelle, josta junalla Muhokselle.

Isä ei ollut tyytyväinen ensimmäiseen majoituspaikkaan. Sitten löytyi yhden huoneen kämpä, jossa oli uunilämmitys. Isä kulki vainajien pesupaidalla laittamassa vainajia arkkuun.

Talo oli aivan joen rannassa. Viereisessä talossa asui varakas naishenkilö. Ikkunasta hän katseli aikansa minun mäenlaskuhommiani. Minulla pienellä pojalla oli vain aikuisten sukset. Sisäkölleen hän oli sanonut, että käypä sanomassa tuon pojan isälle, että tulee hakemaan rahaa. Kyllä minua jännitti, kun isän mukana kävin hakemassa suksirahat. Sukset ostettiin kaupasta ja vielä sauvatkin. ”Tuosta pojasta tulee kilpahihtäjä”, hän oli arvelut, eikä mennyt pahasti pieleen.

Hiihtoharjoittelu jatkui entiseen tapaan. Joka päivä oppi jotakin uutta. Naapuritalossa oli samanikäinen tyttö. Hänestä sain leikkikaverin ja aika kului mukavasti. Olen kuullut, että hän olisi elossa vieläkin. En ole kuitenkaan tavannut häntä sen jälkeen.

Kun talvisota loppui, pääsimme lähtemään paluumatkalle kotiin. Ensimmäinen ilosanoma oli, kun koira tuli ilosta haukkuen vastaan. Koti oli säilynyt ehjänä eikä sitä ollut poltettu. Asumaan päästiin heti, kun taloon saatiin lämpöä.

Sotien jälkeen työelämään

Sodan takia kesken jäänyt koulurakennus saatiin käyttöön ja päästiin jatkamaan kansakoulua. Lopetettuani koulun Heimo-veli kutsui minut oppipojaksi ja apulaiseksi. Veljeni oli rakennusmies ja opetti myös minut rakennushommiin.

Veljeltäni sain kuulla, että huonekaluliikkeessä olisi harjoittelijan paikka. Siihen aikaan huonekalut ja kaapit tulivat maalaamattomina liikkeeseen. Näitä tuoleja ja kaappeja opettelin maalaamaan muutaman vuoden. Sitten kalusteet alkoivat tulla valmiiksi maalattuina ja lakattuina.

Yhden kesän ajoin Kiantajärvellä moottorivenettä. Keräilin maitoa rantakylästä kirkonkylälle vietäväksi, paluumatkalla vein postia. Veneessä matkasivat myös ranta-asukkaat kirkonkylällä asioidessaan.

Varusmiespalvelukseen menin Rajavartiostoon vuonna 1956. Tämän jälkeen kävin Oulussa ammattikoulun ja valmistuin puusepäksi.

Työurani tein eläkeikään saakka Oulun kaupungin palveluksessa. Toimin koulujen veistokaluston hoitajana, teroitin työkaluja, huolsin koneita ja opetin käyttöturvallisuutta. Iltaisin olin työväenopiston opettajana ohjaamassa kaappikellojen valmistusta. Seitsemän vuoden aikana kaappikelloja valmistui Oulun koteihin noin 150. Noin monessa kodissa raksuttaa kaappikello. Kursseille oli paljon tulijoita niinä vuosina.

Harrastukset

Olen ollut myös urheilussa innolla mukana sekä kilpailijana että toimitsijana. Olin järjestämässä Metsästäjäliton mestaruuskisat Oulussa vuonna 2001. Tästä työstä sain kultaisen ansiomerkin. Kilpailijoita oli noin 800 eripuolelta Suomea. Kisat onnistuivat hyvin.

Omia kilpailulajejani olivat: hiihto, hirvenhiihto, ampumahiihto, tikkahiihto, hiihtosuunnistus, maastajuoksu, rata-ammunta ja lentopallo. Kilpaileminen jatkui veteraanisarjoihin saakka. Osallistuin kaksi kertaa veteraanien MM-kisoihin hiihdossa ja yleisurheilussa.

Kaappikellon tekeminen vaatii taitoa ja tarkkuutta.

Parhaat sijoitukset: tikkahiihto SM-hopea, hirvenjuoksu SM-pronssi, 5. sija ampumahiihdossa sarja 50, olin siinä kisassa ainut nolla-ampuja. Vuosien varrella on kertynyt palkintoja noin 400.

Nyt eläkepäivillä olen muuttanut asumaan Muhokselle. Vaimoni on muhoslainen. Minulla on kaksi aikuista lasta, tytär ja poika sekä neljä lastenlasta.

Muhoksella olen ollut hirvenmetsästysporukassa. Hirviä on kaatunut paljon. Hyvästä hirtvikoirasta on suuri apu. Nyt olen ollut poissa viimeiset syksyt, kun jalat ovat huonokuntoiset. Hiihtokaan ei ole onnistunut viime vuosina.

Vuosi sitten Taunolla 85 vuotta mittarissa.

Kaatuneitten muistopäivää vietetään toukokuun kolmantena sunnuntain.

Ylivieskan sukupäivillä 1.8.2021 laskettiin sukuseuran havuseppele sankarivainajien muistomerkillä.

Reppu selässä Suomussalmen Vuokkiin

Talvi on ollut runsasluminen ja lumen sulamista on hartaasti odotettu. Varhain viileänä lauantai- ja sunnuntai-ajoina lastasimme auton tarvittavilla retkivarusteilla sekä eväillä ja suuntasimme kohti Suomussalmea. Tultuamme Suomussalmen Vuokkiin ajelimme Malahvian tietä. Nimi kuulostaa venäläiseltä tai ainakin vienankarjalaiselta.

Vienan reitti

Itäisen Suomussalmen rajaseudulla kuuluisan Raatteen eteläpuolella on Vuokin kylä. Kylää halkoo muinainen Vienan reitti, valtavyylä Suomesta Vianaan. Kulkuväylä on yksi Suomen vanhimmista karttaan merkityistä reiteistä, joka on ollut tuhansien vuosien ajan metsästäjien, sotilaiden, runonkerääjien ja laukkukauppiaiden käyttämä tie Suomen ja Vienan Karjalan välillä. Venäläisiltä kauppiailta, laukkuryssiltä suomalaiset ostivat kankaita ja suolaa. Vienankarjalaisia houkutteli myös Vuokissa tehdyt Kainuun parhaat veneet. Vienan reittiä pitkin kulki myös Elias Lönnrot neljä kertaa runonkeräysmatkoillaan. Paikalliset ovat kutsuneet Vienan reittiä Lönnrotin poluksi.

Vienan reitti on 27 km pitkä kunnostettu ja opastettu retkeilyreitti tuli- ja taukopaikkoineen ja sitä

voi patikoida eripituisina etappeina. Meidän ensimmäinen pysähdyspaikkamme oli Rautiaisen mylly, jossa pidimme kahvitaukion pitkän ajomatkan jälkeen. Taukopaikalla on mylly, nuotiopaikka, laavu ja myllysauna, jossa voi myös yöpyä. Lähitöillä melkein näköpiirissä on Koljattijärvi, jossa voi kalastaa ahventa ja haukea. Myllysaunan vierellä on petäjä, johon on kaiverrettu vuosiluku 1939 ja venäläinen risti. Siihen paikkaan kaatui talvisodassa venäläinen kenraali.

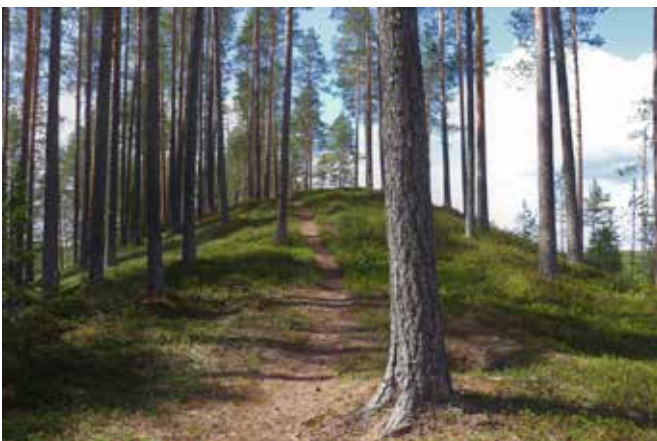

Myllysauna

Rautiaisen mylly

Täältä reitti jatkuu - pääosin kuivia kangasmaastoja seuraillen ja suoalue pitkospuita pitkin ylittäen – seuraaville välietapeille Vienan reitin Merkkipuulle sekä Jumalanhyvänaholle. Me ajelimme vieläkin kauemmaksi Tornion särkän etapille, josta lähdimme patikoimaan. Polku nousee särkän laelle, jota ympäröivät vesitiet molemmin puolin joskus kauempana joskus lähempänä särkkää. Oikealla vedet virtaavat itään, vasemmalla länteen. Polku kulkee kapean harjun laella noin neljä kilometriä.

Särkänpolvi

Tornion särkän loppupäässä lähellä Särkänpolvea laskeuduimme polulta alas joenrantaan, jossa on Satalatva-merkkipuu. Monilatvaisen männyn runkoon on veistetty kaksi vuosilukua 1685 ja 1787. Puu on lähtenyt kasvamaan 1600-luvun alussa. Se on kasvanut ensimmäiset 300 vuotta ja viimeisen sadan vuoden aikana kelottunut ja lopulta kaatunut jokeen. Sieltä sen tyviosa on nostettu ja sen suojaksi on rakennettu hirsikatos. Latvaosa on edelleen joen pohjassa. Satalatvasta on maininta myös Kalevalassa.

Satalatva

Tornion särkän päässä tulimme Särkänpolven etapille, jota myös Joenmutkaksi kutsutaan, koska särkän eteläpuolella Porrasjoki virtaa kohti itää, mutta Särkänpolvessa se tekee jyrkän mutkan, katkaisee särkän ja kääntyy virtaamaan kohti länttä Vuokkijärven vesistöä.

Harjun laelta näkyy länteen virtaavan Porrasjoen laajat kymmenien hehtaarien jokiniityt, joita lähi-seudun kyläläiset ovat aikoinaan niittäneet karjan rehuksi.

Mehutauon jälkeen lämpenevässä toukokuun säässä muuttolintuja tarkkaillen ja niiden laulua kuunnellen palailimme takaisin autolle.

Ajelimme Saapaskosken taukopaikalle, jossa nautimme leirikeittiössä valmistetun herkullisen retkilounaan.

Partisaanien uhrien muistomerkeillä

Neuvostopartisaanit tekivät jatkosodan aikana vuosina 1941–1944 yhteensä 45 iskua Sodankylän, Sallan, Kuusamon, Suomussalmen, Kuhmon, Lieksan ja Liperin kuntien alueilla. Hyökkäykset kohdistuivat pääasiassa pieniin kyliin tai taloryhmiin. Yksittäisiä ihmisiä siepattiin, vangittiin ja surmattiin. Kaikkiaan 181 siviiliä - vanhuksia, naisia ja lapsia menetti henkensä.

Tunnetuin partisaanien murhaama siviili oli Oulun piispa Yrjö Wallinmaa. Hän ehti olla piispana pari viikkoa, kun partisaanien isku vei häneltä hengen Saariselän Laanilassa 4.7.1943.

Samaisena heinäkuun päivänä Vuokin kylään, Malahvian tien taloihin partisaanit tekivät kaksi tuhoisaa iskua polttaen taloja ja surmaten 20 siviiliä ja 4 sotilasta. Pari viikkoa aikaisemmin kesäkuun 26. päivä partisaanit olivat iskeneet jo

kahteen taloon. Tuona päivänä 14 kyläläistä oli piiloutunut Hyryn saunaan, johon vihollinen teki iskun. Tuho oli hirvittävä. Vain 11-vuotias poika ja kaksi nuorempaa lasta jäivät henkiin. Toisessa iskussa samana päivänä partisaanit tappoivat naapuritaloon kolme siviiliä. Talon kaksi tytärtä pääsi pakoon ikkunan kautta.

Kävimme kolmella uhrien muistomerkillä, joihin on merkitty kaikkien uhrien nimet. Hiljaiseksi veti mielet. Ei ole epäilystäkään siitä, etteivätkö siviilejä murhanneet partisaanit syyllistyneet rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Heidät olisi pitänyt saada kansainvälisen tuomioistuimen tuomittaviksi. Entä miksi hyökkäyksille alttiit rajaseudun kylät jätettiin evakuoimatta?

Sodassa kadonneita ja partisaanien vangeiksi joutuneita uhreja on paljon eikä heidän kohtaloistaan ole tietoa. "Koti on siellä, missä haudat ovat", toteaa karjalainen laukkukauppias livana Kajaanin kaupunginteatterin Vienenmeri-näytelmässä.

Kovin oli antoisa retki Suomussalmelle. Saimme tutustua Korpi-Kainuun maisemiin ja sen lähihistoriaan. Tutustumisen arvoisia mielenkiintoisia kohteita löytyy jokaiselle yllättävänkin läheltä.

Teksti ja kuvat: Jouko Niskanen

Hyryn iskussa kuoli 11.

Malahviassa kuoli viisi siviiliä ja yksi sotilas.

Viiangissa uhreja 16 siviiliä ja 3 sotilasta.

Lampsittiin kilihakkaasti

Sattuman kaupalla meitä samanhenkisiä ja saman näkövinkkelin omaavia oli neljä, jotka tykättiin tukka putkella patikointihommasta kuin hullu puurosta. Joku tiukkapipoinen sanoisi tuon tuostakin, että se on jonninjoutavaa hommaa ja tyhjänpäiväistä. Paha mennä sanomaan.

Heikki oli päällepäsmäri. Tulee tupen rapinat, jos homma ei ole hanskassa, mutta ei tarvinnut pelätä hänen sahaavan meitä silmään. Heikki oli summanmutikassa läpikotaisin setvinnyt eri patikointireitit. Ei Heikillä ollut kuunaan missään asiassa peukalo keskellä kämmentä. Etukäteen muina miehinä Heikki jakoi juurta jaksan roppakaupalla meille ohjeita. Ohjeet tutkittiin otsa kurtussa läpikotaisin. Me olimme ihan äimän käkenä ja ällikällä lyötyjä, mutta emme pois tolaltamme. Kävi hyvä mäihä ja me muut pääsimme pälkähästä kuin koiraveräjältä, kun ei omin nokkinensa suin päin tarvinnut kelekerehtiä. Ihmeen kaupalla innostus kasvoi silmissä. Kukaan ei suhtautunut hommaan pitkin hampain, samassa veneessä oltiin eikä soudettu eri suuntiin. Jokainen halusi puhalttaa yhteen hiileen.

Sitten ihan viime tipassa ja päätä pahkaa lähdimme patikoimaan. Minä kyllä vaivihkaa päivittelin, että minulla tulee reissussa seinä vastaan. Pitäisikö luikkia lipettiin? Meinasipa mennä pupu pöksyyn. Olin puun ja kuoren välissä. Mutta en aio lyödä päätä seinään. Piti joutua sassiin, ettei porukka tykkää kyttyrää.

Retkiporukka

Lampsittiin kilihakkaasti tuntitolkulla. Tauko paikalla otettiin hiukopalaa. Meillä oli repuissa juomapulloja ja kustakin niistä sai ottaa. Matkaa jatkettiin kahta kauheammin, niin että hippulat vinku. Ei tässä mitään maitonaamoja olla. Silmät tapilla ja huuli pyöreänä ihastelimme maisemia, vaikka oli holotna. Puolimatassa olin lähes kantuvei. Mutta soronoo! Vielä tässä ollaan jollain lailla koamenissaan. Hannele ja Helena olivat ihan äimän käkenä, kun en sen enempää jätätänyt. Ajattelin, että loppua kohti parannan kuin sika juoksua. Lopulta homma meni ihan putkeen. Rättiväsyneenä oli illalla mukava rojahtaa sängyn pohjalle vatupassiin. En jaksanut sanoa kissaa muuksi kuin pujohännäksi. Takakäteen ajateltuna sittenkin minulla on urheilijana takana loistava tulevaisuus.

Jouko Niskanen

Tietoja jäsenistöstä

Sukurekisterissä on huhtikuun alussa jäseniä yhteensä 447, joista naisia 226, miehiä 221, ainaisjäseniä 24, kunniajäseniä 3. Tämän vuoden jäsenmaksun 20 euroa on maksanut 321 jäsentä. Maksu puuttuu 102 jäseneltä. Kahtena perättäisenä vuotena jäsenmaksunsa laiminlyönyt poistetaan jäsenrekisteristä. Sukuseuran toiminta perustuu jäsenmaksutuloihin. Siksi on erityisen tärkeää, että jokainen maksaa jäsenmaksunsa 20 euroa.

Riihen puintia katsomassa

Siihen aikaan, kun Tolola hankittiin, leikattiin ruis sirpillä, sidottiin lyhteiksi ja kuhiloitiin. Ne saivat kuhiloilla kuivua kaikessa rauhassa, kunnes ne ajettiin riihelle. Lyhteet ahdettiin riihen parsille, jotka olivat ylhäällä. Parsia oli niin paljon, että koko lattian yläpuolinen tila oli täynnä vierivieressä lyhteitä. Riihessä oli sisäänlämpiävä kiuastyypinen uuni. Savu antoi rukiille hienon savun tuoksun ja maun. Lämpö taas muutti tähkien rakennetta niin, että jyvät irtosivat helpommin niitä ympäröivistä tähkän osista. Kun parsilta lyhteet heiteltiin alas, niitä hakattiin esimerkiksi riihen seinähirsiin, jolloin suurin osa jyivistä oli karissut riihen tiiviille lattialle. Hajotettua lyhteitä aseteltiin lattialle niin, että jyvät olivat päällekkäin. Otettiin riusat eli varstat esille ja alettiin hakata loppuja jyviä irti oljista. Kun kaikki oljet oli puitu, kerättiin oljet talteen ja sidottiin olkikuvoiksi ja kannettiin latoon odottamaan silppuamista. Silpuista tehtiin varsinkin hevosille jauhojen kanssa apecta.

Lattialle oli kerääntynyt muutama hehtolitra jyviä, joissa oli mukana akanat ja poikki menneet oljet. Ihan vanhaan aikaan tarpeeton töhnä erotettiin jyivistä tuulen avulla. Puisella lapiolla heitettiin jyvät ylös ilmaan. Tuuli vei akanat ja muut jyviä kevyemmät ruumenet mennessään. Koska ei pressuja vielä vanhaan aikaan ollut, heiteltiin jyvät ylös tasaisella kalliolla, josta ne lakaistiin ja talletettiin juuttikankaisiin säkkeihin.

Tololassa oli riihellä jo 30-luvulla ns. "viskuukone". Jyvät kaadettiin kaikkine töhkineen tuutista koneen sisälle. Yksi mies väänsi konetta kammasta. Sisällä pyöri lietso, joka pani ilmapirran kiertämään koneen toisesta päästä ulos. Koneen sisällä liikkui edestakaisin seurat, joihin erottui eri painoista tavaraa. Jyvät tulivat omaan

paikkaansa, akanat omaansa ja oljen pätkät omaansa. Siellä oli myös pieniä kiviä, jotka raskaina sekoittuivat jyviin. Riihen puinti on yksi maanviljelykseen liittyvistä töistä likaisimmista. Riusalla hakkaajat olivat kuin "riihipirut", sanottiin Savossa ja se piti paikkansa.

Pikku Erkki halusi laittaa myös oman kortensa kekoon ja meni auttamaan, kun viskuukonetta käytettiin. Olin mennyt paikkaan, johon kone "sylki" kaikkein eniten pölyä ja ruumenia. Veikko-setä kertoi Olli-ukin jo muutaman kerran ajaneen minua pölystä pois, mutta enhän minä ollut totellut. Lopulta oli ukki suuttunut ja komentanut minua oikein sotaäänellä. Silloin oli palanut myös minun pinna. Olin alkanut hirveästi kiroilla ja pitää puoliani, mutta muu ei ollut auttanut kuin lähteä juoksemaan taloon päin mummon luokse. Kiroiluni oli jatkunut niin kauan, kun minua näkyi.

Menin tietenkin Selma-mummon luokse ja sanoin lähteväni jo kotiin. Mummo antoi aina ainakin 25 penniä, jotta poika sai ostaa lakritsi-piipun taikka tikkukaramellin. Kiroilusta ei puhuttu vanhemmilleni sanaakaan. Minä en muista myöskään kiroiluani, mutta Veikko nauroi monta kertaa, olin jo iso poika, että osasi pikku poika paljon kiro sanoja. Mistä lienen oppinut?

*Erkki J. Niskasen kirjasta:
Automiehen poika*

NISKASET – kuvakirja

NISKASIA SUKUPÄIVILLÄ 1994-2018

75-sivuinen värikäs kuvakirja on valmistunut ja se tuli myyntiin Ylivieskan sukupäivillä ja sitä on enää saatavana rajoitettu määrä.

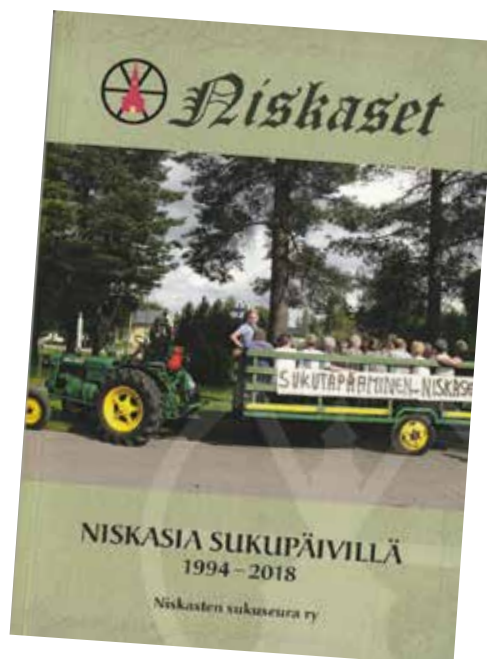
Kirja kertoo kuvin ja sanoin kymmenestä Niskasten sukkokouksesta.

Nyt yksissä kansissa kaikkien sukutapaamisten ikimuistoiset kuvat.

NISKASIA SUKUPÄIVILLÄ 1994-2018-kirja sopii erinomaisesti vaikkapa lahjakirjaksi.

Kirjan hinta on 25 euroa + postimaksu.

Tilaukset: Markku Niskanen p. 040-5963 528 tai markkun45@gmail.com.

LÄMMIN OSANOTTO -adressi 12 euroa/kpl + postimaksu

Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

PARHAIMMAT ONNITTELUKORTIT toimitetaan 5 kpl nipuissa 15 euroa + postitus

Sukustandaari

Sukuseuran pöytästandaarin heraldinen selitys: Valkoisella kankaalla musta kärrynpyörä, jonka keskellä punainen tapuli. Ovi, luukku ja tupsut keltaiset. Kärrynpyörä kuvaa ajan ratasta, sukupolvien kiertokulkua sekä entisajan kulkuvälinettä. Tapuli kuvaa suvun ikäikaista asuinpaikkaa Pielavedellä.

Tilaa lahjaksi, muistoesineeksi tai juhlapöydän arvokkaaksi koristeeksi suvun tunnus pöytästandaari. Hinta 30 € + postitus 9,90 €. Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

Murreavain

Taru Paavoseppä

Taru Paavoseppä pohtii Kainuun Sanomat -lehdessä Kainuun murretta, murre sanoja ja sanontoja.

Saesi vaen korsata

Korsata = nukkua, torakata

Etonet = päiväunet, nokkaunet, tirsat

Mynkään = mönkään, pieleen

Paenua moate = mennä nukkumaan

Hälleytä / hällelytyö = jäädä kesken

Voe kun saesi heittäötä pitkälleen ja ruveta korssoommaan, on monen kainuulaisen toive iltapäivän ankeina tunteina, vallatenkin, kun ulkona on paahtanut helle pahimmillaan.

Muualta tulleen mielestä toive voi kuulostaa kummalta, vaikka sama haave saattaa olla itselläkin.

Kyse on siis päivä- tai nokkaunista, siitä samasta perinteestä, jota Espanjassa sanotaan siestaksi ja joka oli vallalla Suomessa varsinkin maalla vielä 60-luvulla, mutta joka sittemmin on tehotuotannon myötä jäänyt unohduksiin.

Vaikka *korsaamisesta* onkin puhe, ei puhuja todennäköisesti halua kuorsata, vain ottaa pienet torkut. Tai kuten nykyään sanotaan, päikkärit.

Yleiskielen kuorsaaminen ja Kainuun *korsoomien* eivät näet ole aivan täysin synonyymejä. Kun emäntä kehottaa ukkoa, että *alahan sinnäe jo korsata*, ei hän suinkaan edellytä, että mies alkaisi kuorsata vaan ainoastaan, että tämä *paennuu moate*, menee nukkumaan.

Toki korsaaminen on usein hyvin äänekkästä ja uni syvää: *Siinä korsata jyräytti jotta pirtti tärisi.*

Nyt väsymystä pidetään loitolla ryystämällä

hirmuiset määrät kahvia ja pitämällä tupakkataukoja. Monet lääkärit ovat tosin viime vuosina alkaneet puhua nokkaunien puolesta. 15–20 minuutin tirsat ovat tehokas tapa pitää työvireyttä yllä ja liikenteessä ne parantavat ajoturvallisuutta merkittävästi piristejuomia ja tupakkaa tehokkaammin.

Kainuiksi ne ovat siis *ehtoneet* tai *ettonet*. Vaikka kainuulaiselle sanojen merkitys on päivän selvä, jo muutaman sadan kilometrin päässä ei osata kuin arvailla, mitä ne voisivat tarkoittaa. Raahelainen tuttavani arveli taannoin *ettonetta* jonkinmoiseksi suupalaksi. Toinen taas yhdisti *ehtoneet* ehtooseen ja iltaan.

Vielä syvemmälle olisi ihmetyksen sormi voinut mennä rannikon ihmiseltä ällityksen suuhun, jos olisin todennut, että *sepä ettone minulta hällelysi*.

Tyypillisimmillään ehtoneelle / ettoneelle käydään Kainuussa päiväruuan jälkeen. Eli juuri silloin kuin lääkärit suosittavatkin. Pitkiä eivät päiväunet saa olla, tuntikausia ei siis *rojoteta* petissä vaan ehkä varttitunti, ja olo virkistyy kummasti.

Jo aikaa sitten edesmennyt tätini oli tirsojen otamisessa mestari. Hän saattoi oikaista itsensä, vaikka pirtin penkille ja nukahtaa silmänräpäyksessä. Ja muutaman minuutin päästä, melkein jo ennen kuin toinen edes huomasi hänen nukahtaneen, hän hyppäsi ylös, että *eikös sitä lähetä toas pellolle*.

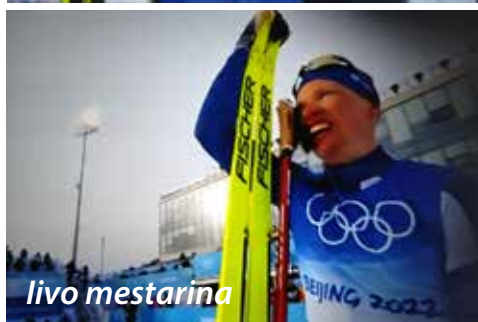
Internetin ihmeellisestä maailmasta löytyy Kieitoimiston **Matti Räsänen** laaja artikkeli, *Miksi mennään mönkään?* vuodelta 2001. Räsänen kirjoittaa: "Nykyään useimmat tuntevat fraasin asussa *mennä mönkään*, mutta ilmaus *mennä mynkään* on murteissa huomattavasti tavallisempi".

Niskaset kahmivat kuusi mitalia olympialaisissa

Pekingin olympialaisissa Niskasille kuusi mitalia: livolle kulta, hopea ja pronssi. Kertulle hopea ja pronssi. Naisleijonissa Tanjalle pronssi. livoilla oli kultahiihdossa sama lähtönumero 64 kuin vuoden 2017 Lahden MM-kilpailuissa. livo hiihti myös silloin kultaa perinteisen 15 kilometrillä. Kerttu ja livo jatkavat kilpailu-uraa, sen sijaan Tanja on päättänyt lopettaa jääkiekkoilun tähän kauteen.

livo liu'ussa

livo mestarina

Hopeaa ja pronssia Kertulle

Kuva Wikipedia

Pronssi-Tanja

Kuva Wikipedia

*"Missä Suomen muut
livot Kertut Tanjat on,
olis Suomi voittamaton.
Nyt tehtävä on mahdoton,
ylämäki loppumaton,
niin kuin maraton."*

Niskasten sukuseura ry hallitus 2021-2024

Puheenjohtaja

Hannu Niskanen, Helsinki

045-8092 900

hannukk.niskanen@gmail.com

Varapj./rahastonhoitaja

Tuula Niskanen, Lahti

050-4368 015

tniskanen423@gmail.com

Jäsenrekisterin hoitaja

Antti Niskanen, Helsinki

040-5000 561

rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

Sihteeri/myyntituotteet

Markku Niskanen, Seinäjoki

040-5963 528

markkun45@gmail.com

Jäsen

Eero Niskanen, Pyhäsalmi

0400-681 845

eeroniskanen09@gmail.com

Jäsenlehtivastaava

Jouko Niskanen, Sotkamo

044-5144 143

niskjo@hotmail.com

Jäsenlehden toimitus

Marika Hyväri, Sipoo

040-7714 363

marika.hyvari@elisanet.fi

Varajäsen

Mauno Niskanen, Jyväskylä

040-5674 358

NISKASET

Lehden toimitus: Marika Hyväri • Hannu Niskanen

Jouko Niskanen • niskjo@hotmail.com

Painos: 400 kpl

Taitto ja paino: Yrityslahja / FinGroup Oy